

MMFS 07.11

Kasım 2025

Saha Devri

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi
Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle/Ankara/TÜRKİYE

E-posta: mafam@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks:0 (312) 2131826
(Web: <https://msb.gov.tr/Mafam>)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM İnternet sitesine (<https://mafam.msb.gov.tr>) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Milli Mayın Faaliyet Standardıdır (MMFS) ve telif hakları MAFAM’a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM’ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıta ile ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılamaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi

Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)

06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: mafam@msb.gov.tr

Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33

Faks: 0 (312) 2131826

(Web:<https://msb.gov.tr/Mafam>)

MMFS-Kasım 2025

Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler

Önsöz.....	iv
Giriş	v
Saha Devri	1
1. Kapsam	1
2. Referanslar	1
3. Terimler, Tanımlar ve Kısaltmalar	1
4. İlk Bilgi Taraması	2
5. Saha Devri Süreci	2
5.1. Genel.....	2
5.2. İlkeler	2
5.3. Doğrudan ve Dolaylı Kanıt.....	3
5.4. Tehlike Türlerinin Alanlarla İlişkilendirilmesi	4
5.5. Tehlike Alanı Sınırlarının Belirlenmesi.....	4
6. Bilgi Toplama Yöntemleri	4
7. Saha Devri Ölçütleri	5
8. İptal edilmiş, Azaltılmış ve Temizlenmiş Alanlara Güven.....	5
8.1. Genel.....	5
8.2. Azaltma Faaliyetleri.....	6
8.3. Tüm Makul Çaba	6
8.4. Kalite Yönetimi.....	8
9. Dokümantasyon	8
9.1. Genel.....	8
9.2. Asgari Veri/Bilgi Toplama Gerekleri	8
9.3. Raporlama	9
10. Ulusal Politika ve Standartların Geliştirilmesi	9
10.1. Genel.....	9
10.2. Saha Devrine İlişkin Ulusal Politikanın Geliştirilmesi.....	10
10.3. Saha Devrine İlişkin Milli Standartların Geliştirilmesi	10
11. Riskler ve Hukuki Sorumluluk	10
12. Saha Devrinden Sonraki Faaliyetler	11
13. Sorumluluk ve Yükümlülükler	12
13.1. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO)	12
13.2. Mayın Temizleme Kuruluşları.....	13
EK-A Referanslar	14
EK-B İlgili Uluslararası Belgeler	15
EK-C Saha Devrine İlişkin Semboloji	18
Değişiklik Kaydı	22

Önsöz

İnsanî Maksatlı Mayın Faaliyetleri (İMMF) programları için uluslararası standartlar, ilk olarak Temmuz 1996'da Danimarka'da yapılan uluslararası teknik konferansta çalışma grupları tarafından önerilmiştir. İnsani maksatlı mayın faaliyetinin tüm yönleri için ölçütler belirlenmiş; standartlar önerilmiş ve “temizleme” için evrensel bir tanım üzerinde uzlaşmıştır. 1996 yılı sonlarında, Danimarka'da önerilen ilkeler, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğündeki bir çalışma grubu tarafından geliştirilmiş ve İnsani İnsani maksatlı mayın faaliyet Faaliyetleri için Uluslararası Standartlar hazırlanmıştır. Birinci baskı, Mart 1997'de BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS) tarafından yayımlanmıştır.

Bu ilk standartların kapsamı, başta Patlayıcı Madde Risk Eğitimi (PMRE) ve mayın mağdurlarına yardımı olmak üzere mayın faaliyetinin diğer bileşenlerini içerecek ve operasyonel usuller, uygulamalar ve normlarda yapılan değişiklikleri yansıtacak şekilde genişletilmiştir. Standartlar yeniden geliştirilmiş ve Uluslararası Mayın Faaliyet Standartları (IMAS) adını almıştır.

Birleşmiş Milletler, standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi dâhil olmak üzere, mayın faaliyet programlarının etkili biçimde uygulanması ve teşvik edilmesinden genel olarak sorumludur. Bu bağlamda UNMAS, Birleşmiş Milletler bünyesinde, IMAS'ın geliştirilmesi ve sürdürülmesinden sorumlu olan ofistir. IMAS, Cenevre Uluslararası İnsani İnsani maksatlı mayın faaliyet Merkezi'nin desteğiyle hazırlanmıştır.

IMAS'ı hazırlama, gözden geçirme ve revize etme çalışmaları; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve vakıf ve derneklerin desteğiyle, teknik komiteler tarafından yürütülmektedir. Her standardın en son versiyonu, teknik komite çalışmaları hakkında bilgiler ile birlikte, <http://www.mineactionstandards.org/> sitesinde bulunmaktadır. Gelişen mayın faaliyet normları ve uygulamalarını yansıtmak ve uluslararası düzenlemeler ve gereklerde meydana gelen değişiklikleri dâhil etmek amacıyla, IMAS asgari olarak üç yılda bir gözden geçirilmektedir.

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 342'nci maddesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde ve görevlendirilmesi halinde yurt dışında gerçekleştirilmesi planlanan insani maksatlı mayın ve/veya Patlamamış Mühimmat (PAM) temizliğine yönelik faaliyetler ile Millî Mayın Faaliyet Standartlarını hazırlamak/güncel bulundurmaktan Milli Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) D.Bşk.lığı sorumludur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan uluslararası standartlar ışığında Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) oluşturulmuştur.

Giriş

Bu Millî Mayın Faaliyet Standardı (MMFS), ticari kuruluşlar ve vakıflar/dernekler de dâhil olmak üzere belirli mayın faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için saha devri faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yönetilmesine ilişkin rehberlik sunmaktadır.

Mayın/Harp Kalıntısı Patlayıcı (HKP) kirlenmesi sorunlarını gidermek için gereken kaynaklar masraflı, kısıtlı ve değerlidir. Mayın/HKP programlarına katılan veya bunlarla ilişkili olan otoritelerin, kurumların, operatörlerin ve diğer tarafların, varlıkların mümkün olan en iyi sonuçlara ulaşılması amacıyla en düşük masrafla ve en kısa sürede konuşlandırılması için ellerinden gelenin en iyisini yapmalarının beklenmesi normaldir. Bu tür bir verimlilik düzeyine ulaşılması mayın ve HKP kirlenmesinin karmaşık dünyası ile uğraşırken önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Saha devrine kavramı ve uygulaması bu tür hedeflere ulaşılması için esas yoldur.

Saha devri sürecinin uygulanması, bir arazide mayınların/HKP'nin bulunmadığı veya o araziden tamamen kaldırıldığı veya imha edildiği konusunda meşru bir güven oluşturulana kadar, makul bir çaba gösterilerek mayınların/HKP'nin nerede bulunacağı (veya bulunmadığı) tanımının belirlenmesi ve geliştirilmesinden meydana gelmektedir.

Sürecin uygulanması için gereken makul çabanın özelliği belirli yerel koşullara, Saha Devri sürecinde geline aşamaya ve sürecin ilerleyişi sırasında keşfedilen yeni bilgilerin sonuçlarına bağlı olarak değişmektedir.

Uygulamalı çaba genellikle teknik olmayan keşif (tüm teknik olmayan uygun yöntemleri içermektedir), teknik keşif ve temizleme yoluyla uygulanmaktadır. Sürecin teknik olmayan keşifle başlayarak teknik keşfe ve temizlemeye doğru ilerlemesi tipik olmakla beraber, belirli bir sıranın takip edilmesi için bir şart bulunmamaktadır. Planlayıcılar, operatörler ve karar vericiler durumu sürekli gözetim altında tutmalı, tüm ilgili bilgi kaynaklarını, teknikleri ve yöntemleri belirlemeli ve uygun, etkili ve verimli olduğu yerlerde bunlardan faydalanmalıdır.

Tüm saha devri sürecini çevreleyen, verilerin doğru ve sürekli olarak toplanmasını, formatlara ve programlara uygun olarak raporlanmasını, veri tabanlarına doğru biçimde girilmesini ve karar vericilere, kalite izleyicilere ve diğer ilgili taraflara güvenilir destek sunabilmek için analiz edilmesini sağlayan, etkili bir bilgi yönetimi sistemi bulunmalıdır.

Saha devri süreci genellikle basit, açık biçimde tanımlanmış koşullar ortaya koymayan gerçek hayata ilişkin durumlarda karar verilmesini gerektirmektedir. Tehlikenin niteliği ve dağılma biçimi, saha devri süreçlerinin ne kadar kolay ve etkili biçimde uygulanıp uygulanmadığını büyük ölçüde belirleyecektir. Aynı zamanda gerçek hayat, planlama ve önceliklendirme, karar verme ve bu kararların geçerliliğini kontrol etme için kullanılabilen ve kullanılması gereken pek çok gerçek kanıt kaynağı sunmaktadır. Otoriteler ve kurumlar, saha devri sürecine destek vermek amacıyla tüm ilgili veri, bilgi ve analiz kaynaklarını belirleme, bunlara erişme ve bu kaynakları kullanma konusunda aktif olmalıdır.

Gerçekten “somut” bilginin en yaygın kaynağı, teknik keşif veya temizleme çalışmaları sırasında gerçek tehlike maddelerinin bulunması gibi, teknik operasyonlar sırasında bulunanlardır. Bu tür bir verinin değeri abartılamaz ve teknik keşif ve temizleme gerçekleştiren kuruluşlar bu verileri en yüksek ilgi ve dikkatle ele almalıdır. Yalnızca "neyin nerede bulunduğu"nın ayrıntılarının toplanması, kaydedilmesi ve raporlanması değil, aynı zamanda otoriteler ve kurumların bilgiyi karar vericilerin geçerli ve etkili kararlar vermelerine yardım sağlayabilecek yönelimleri, örüntüleri veya diğer özellikleri belirleme ve saha devri süreçlerine duyulan güveni artırmaya yardım etmek amacıyla analiz etmesi gerekmektedir. Verilerin saha devri sürecinde eksiklikler olduğunu gösterdiği durumlarda, usullerin, uygulamaların ve politikaların sürekli olarak geliştirilmesine destek sağlamak amacıyla kullanılmalıdır.

MMFS 08.10 “Teknik Olmayan Keşif”; arazinin teknik olmayan keşifle nasıl iptal edilebildiği de dâhil olmak üzere, teknik olmayan keşif ilkeleri ve teknik olmayan keşfin uygulanışı hakkında rehberlik sunmaktadır.

MMFS 08.20 “Teknik Keşif”; arazinin teknik keşifle nasıl azaltılabildiği de dâhil olmak üzere, teknik keşif ilkeleri ve teknik keşfin uygulanışı hakkında rehberlik sunmaktadır.

MMFS 09.10 “Temizlik Gereklere”; temizliğin gerçekleştirilmesi ve temizleme yoluyla devri konusundaki gereklere sunmaktadır.

MMFS 09.11 “Muharebe Sahası Temizliği”; muharebe sahasında temizleme gerçekleştirilmesi ve arazinin muharebe sahası temizliği yoluyla devrine ilişkin gereklere sunmaktadır.

Saha Devri

1. Kapsam

Bu standart, saha devri için ulusal politika geliştirilmesini sağlamaya yönelik rehberlik sunmakta ve asgari gerekleri belirlemektedir. Milli Mayın Faaliyet Otoriteleri'nin, mayın temizleme kuruluşlarının ve ilgili kurumların sorumluluk ve yükümlülüklerini geniş bir çerçevede ana hatlarıyla ortaya koymaktadır.

2. Referanslar

Referanslar listesi EK-A'da verilmiştir. Referanslar, bu standartta atıf yapılan ve bu standardın hükümlerinin bir parçasını oluşturan önemli dokümanlardır.

3. Terimler, Tanımlar ve Kısaltmalar

MMFS 07.11 standartlar serisinde kullanılan tüm terim ve tanımlara ilişkin sözlük MMFS 04.10'da verilmektedir.

“Milli Mayın Faaliyet Otoritesi” (MMFO) terimi, mayından etkilenen bir ülkede, mayın faaliyetini düzenleme, yönetme ve koordine etme sorumluluğu verilen, genellikle bakanlıklar arası bir komite olan devlet kurumunu ifade eder. Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları **Milli Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) Dairesi Başkanlığı** tarafından yürütülmektedir.

“Saha devri” terimi, teknik keşif veya teknik olmayan keşif ve/veya temizleme yoluyla mayın/HKP tehlikesinin mevcudiyeti ve şüphesini belirlemek, tanımlamak ve ortadan kaldırmak için gereken tüm makul çabaların uygulanması süreci demektir. "tüm makul çabalar" için ölçütler MMFO tarafından belirlenir.

“İnsani Maksatlı Mayın Faaliyeti” (İMMF) terimi, insani maksatla yapılmakta olan ya da planlanan Patlayıcı Madde Risk Eğitimi (PMRE), Teknik Keşif (TK), Teknik Olmayan Keşif (TOK), mayın/PAM temizlik faaliyeti, Patlamamış Mühimmat (PAM) Temizliği, Kalite Güvence, Kalite Kontrol ve Akreditasyon faaliyetlerini ifade eder.

“Şüpheli Tehlikeli Alan” (ŞTA) terimi, mayın/HKP'nin mevcudiyetini dolaylı olarak gösteren bulgulara dayanarak, mayın/HKP tehlikesine ilişkin makul şüphenin olduğu alanı ifade eder.

“Teyit Edilmiş Tehlikeli Alan” (TETA) terimi, mayın/HKP'nin mevcudiyetini kesin olarak kanıtlayan bulgulara dayanarak, mayın/HKP tehlikesinin teyit edildiği alanı ifade eder.

“Teknik Olmayan Keşif” (TOK) terimi, mayın/HKP kirlenmesinin nerede mevcut olduğu ve nerede mevcut olmadığını daha iyi tanımlamak ve kanıtlar sağlamak suretiyle saha devri önceliklendirmesi ve karar süreçlerini desteklemek amacıyla, mayın/HKP kirlenmesinin mevcudiyeti, tipi, dağılımı ve çevresi hakkında, teknik müdahaleler kullanılmaksızın verilerin toplanması ve analizini ifade eder.

“Teknik Keşif” (TK) terimi, mayın/HKP kirlenmesinin nerede mevcut olduğu ve nerede mevcut olmadığını daha iyi tanımlamak ve kanıtlar sağlamak suretiyle saha devri önceliklendirmesi ve karar süreçlerini desteklemek amacıyla, mayın/HKP kirlenmesinin mevcudiyeti, tipi, dağılımı ve çevresi hakkında, uygun teknik müdahaleler kullanılarak verilerin toplanması ve analizini ifade eder.

Mayın faaliyeti kapsamında **“Temizlik”** terimi, belirlenmiş bir arazide, belirlenmiş bir derinlikteki veya MAFAM tarafından öngörülen diğer ölçütlere bağlı olarak tüm PAM (Patlayıcı Madde) tehlikelerinin kaldırılması ve/veya imha edilmesinin sağlanması amacıyla yapılan işlemler veya görevleri ifade eder.

“**Tüm Makul Çaba**” terimi, kirlenmiş alanların tespiti ve belgelenmesi ya da mayın/HKP mevcudiyeti veya şüphesinin ortadan kaldırılması için gereken, asgari kabul edilebilir çaba düzeyini tanımlar. İlave kaynakların tahsis edilmesinin, beklenen sonuçlar bakımından makul görülmeyeceği noktaya gelindiğinde, tüm makul çaba uygulanmış sayılır.

İptal Edilmiş Arazi (m²)

Bir Şüpheli Tehlikeli Alan (ŞTA)/Teyit Edilmiş Tehlikeli Alan (TETA)’ın *teknik olmayan keşfini* müteakip mayın/HKP kirlenmesi kanıt içermediği sonucuna ulaşılan tanımlı alandır.

Azaltılmış Arazi (m²)

Bir Şüpheli Tehlikeli Alan (ŞTA)/Teyit Edilmiş Tehlikeli Alan (TETA)’ın *teknik keşfini* müteakip, mayın/HKP kirlenmesi kanıtı içermediği sonucuna ulaşılan tanımlı alandır.

Temizlenmiş Arazi (m²)

Belirlenmiş bir derinlikteki tüm mayın ve HKP tehlikelerinin kaldırılması ve/veya imha edilmesi yoluyla temizlenmiş tanımlı bir alandır. Patlamamış bombacıklar da HKP'ye dâhil edilmiştir, dolayısıyla ayrıca bahsedilmemiştir.

“**Mayın Faaliyet Kuruluşu**” terimi, mayın faaliyet projeleri veya görevlerini uygulamaktan sorumlu olan her türlü kuruluşu (devlet, askeri, ticari veya vakıf, dernek) ifade eder. Mayın faaliyet kuruluşu ana yüklenici, alt-yüklenici, danışman veya temsilci olabilir.

Mayın Arama Köpeği (MAKÖ) terimi, Mayınları, Patlamamış Mühimmat (PAM) ve diğer patlayıcıları tespit etmek amacıyla eğitilmiş olan ve görevlendirilen köpeklerdir.

Mayın Arama Köpekli Timi (MAKÖTİM) terimi, Bir MAKÖ ve onun eğiticisinden veya kullanıcısından oluşan ikiliye denir.

4. İlk Bilgi Taraması

Saha devri sürecinin bir parçasını oluşturmamasına rağmen, veri tabanlarında yer alan ilgisiz, yanlış ve tekrarlanan verilerin, mevcut verilerin taranması veya analizi yoluyla ortadan kaldırılması önemli bir faaliyettir. Makul olan yerlerde, bu girdiler ve alanlar uygun biçimde birleştirilmeli ve değiştirilmelidir. Veri tabanlarındaki eski tehlikeli alanların gözden geçirilmesinin yanı sıra, gerekli yerlerde alanlarda tekrar keşif gerçekleştirilmelidir. Bu konuda daha fazla rehberlik MMFS 05.10'da sunulmuştur.

5. Saha Devri Süreci

5.1. Genel

Saha devri, hangi arazilerde daha fazla faaliyet gerçekleştirilmesine gerek olduğuna ve hangilerinde olmadığına güvenilir biçimde karar verilmesine yardım eden kanıta dayalı bir karar verme sürecidir.

Tehlikeli alanların belirlenmesini, teknik olmayan keşif yoluyla arazinin iptal edilmesini, teknik keşif yoluyla sahanın devrini ve gerçek mayın/HKP kirlenmesi bulunan arazinin temizlenmesini içermektedir.

5.2. İlkeler

Ulusal bir saha devri süreci geliştirilirken aşağıdaki ilkeler uygulanmalıdır:

a. Kirlenme ile ilgili herhangi bir yeni bilgi, teknik olmayan keşif ve/veya teknik keşif yoluyla toplanan kanıtlara ve ilgili saha/alanla ilişkili mevcut verilerin analizine dayanılarak değerlendirilmelidir. Bir alanda mayın/HKP kirlenmesi olduğuna dair kanıt sunmadığı tespit

edilen ve ŞTA'ların veya TETA'ların oluşturulmasına yol açmayan yeni bilgiler, arazinin iptal edilmesinin kayıt altına alması ile sonuçlanmamalıdır.

b. Tehlikeli alanlar her bir tehlike için bilgilerin uygunluğu ve güvenilirliğine ve kanıtların doğrudan veya dolaylı oluşuna dayanılarak Şüpheli Tehlikeli Alan (ŞTA) ve Teyit Edilmiş Tehlikeli Alan (TETA) olarak ayrılmalıdır. Mayın/HKP mevcudiyetine ilişkin yalnızca dolaylı kanıt sunan alanlar Şüpheli Tehlikeli Alan (ŞTA) olarak sınıflandırılmalıdır. Mayın/HKP mevcudiyetine ilişkin doğrudan kanıt sunan alanlar ise Teyit Edilmiş Tehlikeli Alan (TETA) olarak işaretlenmelidir.

c. Ulaşılamayan alanlar veya hakkında kısıtlı bilgi bulunan alanlar kendiliğinden ŞTA olarak kaydedilmemelidir. ŞTA'lar yalnızca bu doğrultuda yeterli kanıt bulunduğu durumlarda bir veri tabanına kaydedilmelidir. Ulaşılamayan veya hakkında kısıtlı bilgi bulunan alanlarla ilgilenmek için diğer süreçler MMFO tarafından geliştirilebilir.

d. Mayın/HKP kirlenmesine ilişkin şüpheden kaynaklanan korku, insanların belirli bir alandan uzak durmalarına yol açabilirken, korku kendi başına meşru bir kirlenme kanıtı değildir. Bir alanın ŞTA veya TETA olarak belirlenmesinden önce bu korkunun diğer kanıtlarla desteklenmesi gerekmektedir.

e. Bir ŞTA/TETA ele alınırken kademeli müdahale yapılmalıdır. Bu, normalde keşif faaliyetlerinin temizlemeye göre önceliklendirilmesini içermelidir. Bazı durumlarda doğrudan temizlemeye geçilmesi uygun olabilir, fakat bu tür bir müdahale, varsayılan pozisyon olmamalıdır. Bu süreç genellikle mayın/HKP kirlenmesi mevcudiyeti ve/veya şüphesi ortadan kaldırılana kadar sırasıyla teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizleme faaliyetlerinin bir kısmının veya tamamının gerçekleştirilmesi şeklinde ilerleyecektir. Bu müdahalenin belirlenmiş tek bir sırayı takip etmesi gerekmez, yerel sıranın koşullara göre belirlenmesi gerekir.

f. Saha devri sürecinin etkili uygulaması, temizleme için geriye kalan alanın daha iyi tanımlanması ve dolayısıyla temizleme araçlarının daha etkili biçimde kullanılması anlamına gelecektir. Temizleme kendi başına kirlenmiş alanın tam olarak tanımlanmasına vesile olan ve temizlemenin ne zaman durdurulacağına dair verimli karar vermeyi sağlayan bilgi toplama sürecidir. MMFS 09.10 temizleme için gerekleri belirtmektedir.

g. Arazi yalnızca temizlemeden sonra güvenilir, iyi belgelenmiş ve kanıta dayalı bir sürecin tam olarak uygulanması yoluyla güvenli olduğuna karar verildikten sonra iptal edilmeli, azaltılmalı ve/veya devredilmelidir.

h. Arazinin devirden sonra kullanılmasını sağlamak için, hem kadınlar hem de erkekleri içeren yerel katılımın, saha devri sürecinin başlıca aşamalarına eksiksiz dâhil edilmesi sağlanmalıdır.

i. Bir toplum üzerinde düşük etkiye sahip olduğu değerlendirilen bir ŞTA/TETA, yalnızca etki eksikliğine dayanılarak iptal edilmemeli veya devredilmemelidir. Ancak bu araziye düşük öncelik verilmesi mümkündür.

j. Araziler hâlihazırda diğer HKP şüphesi bulunduğu halde mayın veya bombacık kirlenmesi şüphesi yönünden devredilebilir. Arazinin tüm tehlikeli kirlenmeden temizlendiğini güvenli biçimde ifade edebilmek için ek tedbirler gerekebilir.

5.3. Doğrudan ve Dolaylı Kanıt

MMFO'lar, ŞTA ve TETA tanımı için özel yerel durumları yansıtan ve yerel mayın/HKP sorunu analizi bağlamında ölçütler üzerinde anlaşmalıdırlar. Doğrudan ve dolaylı kanıtlar, bunlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdakileri içerebilir:

a. Dolaylı Kanıt (ŞTA)

- (1) Kullanılmayan, potansiyel olarak üretken arazi,
- (2) Yerel nüfus/eski muhariplerden sözlü raporlar,
- (3) Kayıtların güvenilirliğinin tereddüde açık olduğu veya değerlendirilmediği durumlarda mayın/HKP kayıtları,
- (4) Bilinen diğer kirlenmiş alanlar, taktikler ve tarihi kaynakların analizi,
- (5) Eski muharebe sahaları,
- (6) Kirlenme mevcudiyetine dair doğrudan kanıtla desteklenmeyen önceki keşiflerden kanıtlar,
- (7) Olayın yerinin doğru biçimde belirlenemediği mayın/HKP kazaları veya olayları.

b. Doğrudan Kanıt (TETA)

- (1) Önceki operasyonlar sırasında güvenilirliği onaylanmış mayın/HKP kayıtları,
- (2) Mayın/HKP, mayın/HKP parçaları, bombacıkları veya kraterlerin görsel olarak gözlemlenmesi,
- (3) Yangınlar sırasında ortaya çıkan veya hayvanların neden olduğu infilaklar,
- (4) Kirlenme ile ilgili mayın işaretleri, çitler, yardımcı teçhizat (kutular, metal kapsüller) vb.
- (5) Olayın yerinin doğru biçimde belirlenebildiği mayın/HKP kazaları veya olayları.

5.4. Tehlike Türlerinin Alanlarla İlişkilendirilmesi

Mümkün olduğu yerlerde, raporlamanın kirlenmenin niteliğini yansıtmayı sağlamak ve önceliklendirme kararlarının etkilenen kişilerin maruz kaldığı riskleri yansıtmayı sağlamak amacıyla, tehlike alanları (ŞTA/TETA) mayınlar, kargo mühimmat, EYP, bubi tuzağı, HKP veya tehlike türlerinin bir birleşimi¹ gibi belirli tehlike türleriyle ilişkilendirilmelidir.

Bir ŞTA oluşturulmasını meşrulaştıracak yeterli kanıtın bulunması, fakat ilgili kirlenme türünün belirlenmesi için yeterli kanıt bulunmaması durumunda, tehlike türü bilinmiyor olarak kayda geçirilmelidir.

5.5. Tehlike Alanı Sınırlarının Belirlenmesi

TETA sınırları, mayın/HKP mevcudiyetine ilişkin doğrudan kanıtın bulunduğu alanlarla veya belirlenen kirlenmiş alanlardan kirlenme özelliklerinin analizi ışığında elde edilen makul çıkarımların bunu meşru kıldığı alanlarla ilişkilendirilmelidir. Mayın/HKP mevcudiyetine ilişkin yalnızca dolaylı kanıt sunan bitişik veya çevreleyen alanlar ŞTA olarak tanımlanmaya devam edilmelidir. Tüm durumlarda sınırlar, haddinden fazla alanın dâhil edilmesini önlemek amacıyla kanıt ve analize dayanılarak belirlenmelidir.

6. Bilgi Toplama Yöntemleri

Saha devri için karar verme sürecinde tüm ilgili bilgi toplama yöntemleri kullanılmalıdır. Teknik Olmayan Keşif yoluyla bilgi toplama ilkeleri MMFS 08.10'da sunulmuştur. Teknik Keşif yoluyla bilgi toplama ilkeleri MMFS 08.20'de sunulmuştur. MMFS 05.10 bilgilerin sıralanması ve analizi için ilkeler ve süreçler hakkında daha fazla ayrıntılı bilgi sunmaktadır. MMFS 09.10 temizleme gereklerine ilişkin ayrıntılı bilgi sunmaktadır.

¹ Bu liste ayrıntılı değildir. MFBYS'de başka özellikler veya kategoriler/faktörler mevcuttur ve kaydedilebilir.

Saha devri süreci, karar vermeye destek sağlaması için geçerli ve güvenilir bilgiye dayanmaktadır. Dayandığı verilerin kalite gereklerini yerine getirmediği durumlarda, bilgi de güvenilir ve kullanışlı olmayacaktır. Tüm bilgi toplama yöntemleri; veri/bilgi toplama, kaydetme ve raporlama için kalite gerekleri hakkında anlaşılır bir rehberlik içermelidir.

7. Saha Devri Kriterleri

Saha devri; arama-temizlik çalışmalarının tamamlanmasını müteakip, sahadaki mevcut risk düzeyinin teknik kayıtlar, doğrulama sonuçları ve kalite süreçleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda verilen bir karardır. Bu karar; tek bir bulguya değil, çok kaynaklı ve izlenebilir teknik kanıtların bütüncül analizine dayanır.

Sahaya ilişkin ilk değerlendirmede; mayın/PM kirlenmesine yönelik mevcut teknik veriler esas alınır. Bununla birlikte arazi topoğrafyası, geçmiş kullanım bilgisi, çevresel koşullar, yerel otoritelerin/arazi kullanıcılarının beyanları ve operasyon süresince elde edilen tüm ek veriler değerlendirmeye dâhil edilir. Bu yaklaşım, saha devrinin sadece “temizlik faaliyetinin bitmesi” olarak değil; riskin teknik olarak yönetilebilir seviyeye indirildiğinin gösterilmesi olarak ele alınmasını sağlar.

Bir sahanın devre hazır olduğu aşağıdaki koşullardan birinin sağlanmasıyla kabul edilir:

a) Kirlenme Kanıtı Bulunmayan Alanlar

Sahada mayın/PM varlığına ilişkin herhangi bir teknik kanıt, bulgu veya belirti yoksa yürütülen arama faaliyetlerinin olası bir kirlenme mevcut olduğunda en az bir bulguya ulaşabilecek tespit kapasitesine sahip olması gerekir.

Bu değerlendirme; kullanılan arama yönteminin tespit performansı, arama genişliği ve şerit aralıklarının uygunluğu, ekipman kalibrasyonu, arazi koşulları, personel yetkinliği ve kayıtların bütünlüğü üzerinden yapılır.

b) Kirlenme Kanıtı Bulunan Alanlar

Sahada mayın/PM’ye ilişkin teknik kanıt bulunması hâlinde, faaliyetler tespit edilen tüm kirlenmenin ortaya çıkarılması amacıyla yürütülür. Ancak uluslararası ilke ve deneyimler gereği; çevresel, topoğrafik ve teknik sınırlılıklar nedeniyle yüzde 100 arındırma garantisi teknik olarak mümkün değildir.

Bu nedenle saha, faaliyet-doğrulama-kalite süreçleri eksiksiz tamamlandıktan sonra ulusal ve uluslararası uygulamalarla uyumlu şekilde “artık risk” seviyesinde devredilir.

Artık risk; tamamen sıfırlanamayan ancak uygulanan yöntemler, doğrulama bulguları ve kayıtlarla makul seviyenin altına indirildiği teknik olarak ispatlanabilen risk düzeyidir.

TOK ve TK esasları MMFS 08.10 ve MMFS 08.20’de; saha devri izleme-denetim süreçleri ise MMFS 09.10 ve MMFSUT’larda tanımlanmıştır. Bu dokümanlar saha devri kriterlerinin teknik standardizasyonunda temel referanstır.

8. İptal edilmiş, Azaltılmış ve Temizlenmiş Alanlara Güven

8.1. Genel

Bir arazi iptal edilmeden, azaltılmadan veya temizlenmiş olarak kabul edilmeden önce, yeterli güven düzeyinde, artık arazinin mayın/HKP kirlenmesi içerdiğine ilişkin kanıt olmadığı ortaya konulmalıdır. Bu güven düzeyine; yalnızca mayın/HKP kirlenmesi bulunup bulunmadığına dair inceleme gerçekleştirmek ve kirlenme mevcut olduğu durumlarda da bunun ortadan kaldırılması için tüm makul çaba gösterildikten sonra ulaşılabilir.

Bu kapsamda;

a) Şüpheli Tehlikeli Alan (ŞTA) ve Teyit Edilmiş Tehlikeli Alan (TETA) statüsünde bulunan bölgelerde yürütülen Teknik Keşif (TK) faaliyetleri, MAFAM D.Bşk.lığı görev emrinde belirtilen usul, esas ve risk kategorilerine uygun şekilde planlanır, icra edilir ve kayıt altına alınır.

b) TK faaliyetleri sonucunda; mayın/Patlayıcı Madde (PM) tespiti veya emaresine rastlanılmayan, güvenilirlik kriterlerini sağlayan alanlar azaltılabilir alan olarak değerlendirilir.

c) TK faaliyeti süresince yapılan her türlü planlama, şerit açma, arama, temizlik, kayıt ve raporlama işlemi, ilgili MMFS/MMFSUT esaslarına göre yürütülür.

8.2. Azaltma Faaliyetleri

a) TK faaliyeti sonucunda oluşturulan Dikey Teknik Keşif Şeritleri (DTKŞ) ve Yatay Teknik Keşif Şeritleri (YTKŞ) arasında kalan alanlarda, MMTT ve/veya MAKÖ yöntemleri kullanılmak suretiyle arama yapılabilir.

b) Bu arama faaliyetleri sonucunda mayın/PM tespiti veya emaresine rastlanılmayan alanlar, azaltılan alan statüsüne alınabilir.

c) Azaltma kararı, MAFAM D.Bşk.lığı görev emrinde belirtilen risk kategorileri, çevresel koşullar, topoğrafik yapı ve saha verileri dikkate alınarak verilir.

d) Azaltılan alanların Dâhili ve Harici Kalite Güvence/Kalite Kontrol (KG/KK) faaliyetleri, MMTT ve/veya MAKÖ unsurlarınca icra edilebilir. Bu faaliyetler, sadece alanın güvenli statüsünün teyidinin sağlanması amacıyla yürütülür.

8.3. Tüm Makul Çaba

“Tüm makul çaba” terimi pek çok endüstride ve hukuki sistemde geniş çaplı olarak kullanılmaktadır. Bu terim bir sistemdeki çıktıda istenen güven düzeyine ulaşabilmek için sarf edilmesi gereken çaba seviyesini ifade etmektedir.

Tehlikeli arazilerin belirlenmesi ve ardından iptal edilmesi, azaltılması ve temizlenmesi süreçleri ile ilişkilendirilen çabaların neredeyse tamamı mayın/HKP'nin nerede bulunacağı (ve nerede bulunmayacağı) ve nerelerde daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiği hakkında verilecek kararlara destek sağlamak amacıyla bilginin toplanması, işlenmesi ve analizi ile ilgilidir.

Mayın faaliyetinde “tüm makul çaba” belirlenen sınırlar içinde bir arazinin mayın/HKP açısından iptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş olduğuna dair ulaşılmak istenen güven düzeyine erişilebilmesi için uygulanması gereken makul olan çabaları temsil etmektedir. Makul çaba; kirlenme kanıtı olması ihtimalinde, bu kanıtları ortaya çıkarması beklenebilen ve/veya kirlenme bulunduğu durumda bu kirlenmenin tamamının bulunması ve ortadan kaldırması için akla, mantığa dayanılarak gösterilebildiği zaman “makul” olmaktadır.

Önceden şüphe duyulan arazinin iptal edilmesi, azaltılması veya temizleme sonrası devri için “tüm makul çaba”ya mayın/HKP mevcudiyetine dair kanıt bulunmadığı yönünde güvenilir biçimde karar verebilmesi için, yeterli ve güvenilir bilgi toplandıktan sonra ulaşılabilir. Bu noktaya ulaşmak için; çeşitli bilgi analizi, keşif ve temizleme faaliyetleri gerekli olabilir. Temizleme faaliyetinde; manuel temizlik (dedektör ve şişle) sonrasında mekanik mayın temizleme teçhizatı ve/veya mayın arama köpeği ile (arazinin yapısına göre en az 1 tane yöntem seçilecektir) güven arttırıcı tedbir maksadıyla “doğrulama” faaliyeti icra edilmeden, arazinin MAFAM D.Bşk.lığınca devir teslimi yapılmayacaktır. Doğrulama yapılmaması ya da yapılamaması durumunda temizlik kapsamında tüm makul çabanın sarf edildiği değerlendirilemez.

Faaliyet alanında mineralli kayaç yapısı, yüksek gerilim hatları, elektrik direkleri, yer altı elektrik hatları, fiber optik hatlar, havai orta/yüksek gerilim hatları, doğalgaz boru hatları ve benzeri iletken veya elektromanyetik etkileşim oluşturan alt yapı unsurlarının varlığı nedeniyle dedektörle arama yönteminin güvenli, etkin veya teknik olarak uygulanmasının mümkün olmadığı durumlarda, sorumlu arama ve temizlik unsuru tarafından Dâhili KG Raporu hazırlanır. Dâhili KG raporunda, saha koşullarının dedektör performansını etkileyen teknik parametreleri, elektromanyetik gürültü yoğunluğu, iletken malzeme yakınlıkları ve manyetik parazit kaynakları ayrıntılı olarak değerlendirilir.

MAFAM D.Bşk.lığı, söz konusu raporda yapılan teknik değerlendirmeyi müteakip uygun görülen yöntemin uygulanmasına yönelik Görev Emrini yayımlar. Görev Emri kapsamında; dedektör kullanımına teknik olarak elverişsiz olduğu belirlenen alanlarda, eğer saha koşulları Mekanik Mayın Temizleme Teçhizatı (MMTT) kullanımına uygun ise arama ve temizlik faaliyeti öncelikli olarak MMTT yöntemiyle icra edilir. MMTT yöntemiyle yürütülen arama ve temizlik faaliyetini müteakip, doğrulama faaliyeti, en az iki (2) farklı MAKÖ vasıtasıyla icra edilir.

Dedektör ve MMTT kullanımına teknik olarak elverişli olmayan alanlarda ise arama ve temizlik faaliyeti en az en az iki (2) farklı Mayın Arama Köpeği (MAKÖ) tarafından icra edilir. MAKÖ yöntemiyle arama ve temizlik faaliyeti icra edilmişse, doğrulama faaliyeti, arama ve temizlik faaliyetinde görev almayan en az iki (2) farklı MAKÖ tarafından icra edilir.

KG/KK süreçleri, aynı yöntem ve unsur yapısı esas alınarak yürütülür. Bu kapsamda, Dâhili ve Harici KG/KK faaliyetleri, arama ve temizlik faaliyetine katılan veya arama faaliyetiyle eş güdüm içinde görev yapan MMTT ve/veya MAKÖ unsurları vasıtasıyla icra edilir.

“Tüm makul çaba” bunlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdakileri içerebilir:

- a. Kadınlar, kız/erkek çocukları ve erkekler ile aynı zamanda tarihi ve analitik materyaller de dâhil olmak üzere tüm ilgili bilgi kaynaklarının belirlenmesi ve bunlara erişilmesi,
- b. Uygun ve etkili bilgi yönetimi sistemleri oluşturulması ve sürdürülmesi,
- c. Uygun ve etkili kalite yönetimi sistemlerinin oluşturulması ve sürdürülmesi,
- d. Kirlenme kanıtlarının tanımlanması, analiz edilmesi ve bunlara karşılık verilmesi amacıyla yetkin kaynaklar ve uygun usuller kullanılarak uygun uygulamalı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi,
- e. Saha devri sürecindeki performansın izlenmesi, bu performansın izleme sonuçları ışığında geliştirilmesi,
- f. İptal edilmiş, azaltılmış ve temizlenmiş arazilerin kalitesinin izlenmesi ve bu izleme sonuçları ışığında sürecin geliştirilmesi için adımlar atılması,
- g. Paydaşların saha devri sürecini anlamaları, bu konuda mutabakata varmaları ve kabul etmelerini sağlamak amacıyla uygun ve etkili iletişim sistemleri kurulması ve sürdürülmesi.

Aşağıdaki unsurlar tanımlanmalıdır: ...

- a. Mayın/HKP kirlenmesi kanıtlarının incelenmesi, toplanması, raporlanması ve analiz edilmesi için gereken makul çaba düzeyleri,
- b. Tüm teknik olmayan keşif bilgileri türleri için münferit keşif değerinin değerlendirilmesi ve miktarının belirlenmesi için objektif ölçütler,
- c. Keşif sonuçlarına ulaşabilmek için gereken bilgi miktarı ve güvenilirliği için ölçütler.

8.4. Kalite Yönetimi

Saha devrinde kalite yönetimi; Kalite Güvence (KG) ve Kalite Kontrol (KK) uygulanmasını içerir.

KG; saha devri süreci öncesinde/sırasında insani maksatlı mayın faaliyeti icra eden kuruluşların akreditasyonu (MMFS 07.30 ve MMFSUT-02) ve izlenmesini (MMFS 07.40 ve MMFSUT-03) içerir. KG; insani maksatlı mayın faaliyeti icra eden kuruluşlarının yetkin personelden oluştuğunu, uygun teçhizata sahip olduğunu kabul edilmiş ve etkili usuller uyguladığını, kabul edilen politikalara uyduğunu ve saha devri sürecindeki veya bu sürecin ürünlerindeki eksikliklerin tanımlanması ve düzeltilmesi için etkili dâhili ve harici sistemlere sahip olduğunu onaylamalıdır.

KK; saha devri süreci ürünlerinin belirlenen gerekleri yerine getirdiğini onaylamak amaçlı kontroller ve denetlemelerden oluşur. Bu ürünler, bunlarla kısıtlı olmamak üzere, arazi, bilgi ve raporları içerebilir. Arazi kontrolleri (iptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş olması önemli olmaksızın) ve raporlar; iptal edilen, azaltılan ve temizlenen arazinin kalitesine ilişkin güvenin sürdürülmesi konusunda destek sağlamak için etkili biçimde ve anlamlı kanıtlar sunacak şekilde tanımlanacak ve yerine getirilecektir. Resmi temizleme sonrası denetlemeler her zaman gerekli veya gerekçeli olmayabilir. Fakat kalitesine duyulan güveni sürdürmek amacıyla iptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş arazinin uzun dönemde izlenmesi tüm saha devri sürecinin bir parçası olabilir.

Herhangi bir saha devri kalite yönetim sistemi; sistem performansına ve iptal edilen, azaltılan ve temizlenen arazinin kalitesine ilişkin verilerin analizi yoluyla sistemin sürekli geliştirilmesi şartını içermelidir.

9. Dokümantasyon

9.1. Genel

Bilgi yönetimi, saha devri sürecinin temel bölümlerinden biridir. Yeterli karar verme mekanizmaları, kayıt, eğitim, izleme ve ayarlama da dâhil olmak üzere uygun yönetim usulleri sürecin esas gerekleridir. Dokümantasyon bu tür usullerin ve sistemlerin uygun biçimde uygulandığına ilişkin kanıt sunmaktadır.

Kalite dokümantasyonu şunlar için gereklidir:

- ŞTA'lar ve TETA'ların oluşturulması ve arazinin iptal edilmesi, azaltılması ve devredilmesi kararları için temel oluşturacak kanıtlar olarak,
- Dâhili ve harici kalite kontrol için temel olarak ve bu kontrolün kanıtı olarak,
- İptal edilen, azaltılan veya temizlenen arazide daha sonradan bir tehlike ortaya çıkması durumunda, arazinin iptal edilmesi, azaltılması veya aksi takdirde ŞTA'nın veya TETA'nın devredilmesi kararının incelenmesi için bir temel oluşturmak üzere ve sorunların düzeltilmesi veya tekrarlanmasını önlemek için uygun eylemleri belirlemek,
- MAFAM D.Bşk.lığının belirlediği diğer dokümanlar zorunluluk belirtir.

9.2. Asgari Veri/Bilgi Toplama Gerekleri

Mayın/HKP kirlenmesinin belirli bir nüfus üzerindeki etkileri çeşitli sosyal ve ekonomik özellikler sunar. Önceliklendirme konusunda önemli kararlara yansıtıldığında, mayın/HKP kirlenmesinin fiziksel niteliği daha çok coğrafidir. Etkileri bir coğrafi bölgeyi kapsar. Saha devri çabaları arazinin üretken biçimde devredilmesi hedefine ulaşmak için kaynakların ve faaliyetlerin coğrafi olarak hedeflenmesini içerir. Bu nedenle, sorunun coğrafi özelliklerinin ve buna verilen tepkinin doğru ve sürekli olarak kaydedilmesi önemlidir. ŞTA'ların ve TETA'ların sınırlarının kayıt altına alınmasına ek olarak, kuruluşlar şunları da kaydetmelidir:

- a. Nerede ve ne zaman ne bulundu?
- b. Nerede ve ne zaman ne yapıldı?

Önemli tehlikeli maddeler bulunduğu zaman (mayınlar, kargo mühimmatı, belirlenmiş HKP gibi) kuruluşlar; düzeneğin türünü (mümkün olduğunca ayrıntılı olarak), düzeneğin derinliğini, düzeneğin yerini (coğrafi olarak ve diğer ilişkili düzeneklerle olan ilişkisi açısından) ve düzeneğin durumunu kayıt edecektir.

Temizleme, teknik keşif ve teknik olmayan keşif gibi önemli faaliyetler gerçekleştirildikleri alanlar/yerler ile ilişkili olarak kayıt edilecektir. Keşif ve temizleme araçlarının farklı tehlike türlerine göre performansı kayıt ve analiz edilecektir.

Coğrafi veriler/bilgiler saha devri sürecine destek sağlamak için anlamlı analizler gerçekleştirilebilmesi ve raporun sunulacağı tarafların şartlarını karşılaması için yeterlidoğruluk, ayrıntılı ve periyodik olarak toplanacaktır. Veri toplanması ve bilgi yönetimi sistemleri, verilerin faaliyete göre (teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizleme) ve kirlenme türüne göre ayrıştırılmasına imkân sağlayacak şekilde geliştirilecektir. Ek rehberlik MMFS 05.10'da sunulmuştur.

Öncelikli arazileri ve faaliyet niteliği değerlerini yansıtan standartlaştırılmış bir saha devri sembolojisi EK-C'de sunulmuştur. 07.11/01-2016 sayılı Teknik Not, Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) ürünlerindeki sembollerin nasıl uygulanacağına dair daha fazla rehberlik sunmaktadır.

MMFO'lar farklı verilerin pozisyonel doğruluğu için gerekleri belirlemelidir.

9.3. Raporlama

Mayın/HKP kirlenmesine, tanımlanan alanlara, operasyonel faaliyetlere, araç performansı ve saha devri süreci sırasında alınan kararlara ilişkin veriler ve bilgiler, alıcıların makul gereklerini karşılayacak biçimde ve formatlarda tüm uygun alıcıların kullanımına sunulmalıdır.

Uluslararası antlaşmalara veya diğer tanınmış otoritelere uygunluk gibi konularla ilgili daha üst düzey raporlama, bu otoriteler tarafından yayımlanan usuller, formatlar ve programlara uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

MMFO'lara, bilgi yönetim sistemlerine, operasyonel yöneticilere ve diğer bilgi kullanıcılarına sunulan raporlar gibi ulusal düzeyde raporlama, veriler ile bilgilerin kalite, tutarlılık ve rapor alıcılarının şartlarına uygunluk açısından yönetilecek şekilde gerçekleştirilecektir. Ulusal düzeyde raporlama için formatlar, programlar ve diğer gerekler Milli Mayın Faaliyet Standartları'nda (MMFS) ve Milli Mayın Faaliyetleri Standart Uygulama Talimatı (MMFSUT)'ta tanımlanmıştır.

Raporlama sistemleri verilerin faaliyete göre (teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizleme ve diğer insani maksatlı mayın faaliyetleri) ve kirlenme türüne göre ayrıştırılmasına imkân tanınmalıdır.

10. Ulusal Politika ve Standartların Geliştirilmesi

10.1. Genel

Saha devrine ilişkin ulusal politika ve standartlar, MAFAM D.Bşk.lığı tarafından özel mevzuat veya politika dokümanları yoluyla ifade edilmiş olup gerekli görüldüğü zamanlarda düzenlenmektedir. MAFAM D.Bşk.lığı tarafından saha devrine ilişkin ulusal politika ve standartlar, özellikle arazilerin iptal edilmesi ve azaltılması için ölçütlerle ilgili olarak, paydaşlara da danışılarak belirlenebilir.

10.2. Saha Devrine İlişkin Ulusal Politikanın Geliştirilmesi

Politika bir kuruluşun amacını ve hedeflerini tanımlar ve kuruluşun bu hedeflere ulaşmak amacıyla kullanacağı yolu yönlendiren eylem kuralları, standartları ve ilkelerini ifade eder. Politika, stratejik yön ve saha deneyimine bağlı olarak evrim geçirir. Bunun karşılığında politika; planların geliştirilme şeklini ve kaynakların nasıl harekete geçirildiğini ve uygulandığını etkiler.

Saha devrine ilişkin ulusal politika MAFAM D.Bş.lığı tarafından belirlenmiş olup ve asgari olarak şunları içermelidir:

- a. Kabul edilen terminolojiye genel bakış,
- b. Arazinin nasıl iptal edileceği, azaltılacağı ve temizleneceğini tarif eden bir ifade (yani teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizleme yollarından hangisi ile olduğu),
- c. Saha devri sürecinin kabul edilen ilkelerinin açıklanması,
- d. İptal etme ve azaltma için kabul edilen ölçütlerin listesi,
- e. Saha devri kavramına ve nasıl uygulanacağına ilişkin genel bakış,
- f. Saha devrine ilişkin milli standartların geliştirilmesi için hangi yolun izleneceği.

Saha devri sürecinin etkililiğini ve güvenilirliğini sürdürmek amacıyla bu politika uygun aralıklarla gözden geçirilmekte olup, gerekli oldukça güncellenmektedir.

10.3. Saha Devrine İlişkin Milli Standartların Geliştirilmesi

Standart, belirlenmiş bir norm veya gerek demektir. Genellikle bir standart, tekdüze teknik ölçütler, yöntemler, süreçler ve uygulamalar belirleyen resmi bir dokümandır. Teknik olmayan keşif için rehberlik MMFS 08.10'da ve teknik keşif için rehberlik ise MMFS 08.20'de sunulmuştur.

11. Riskler ve Hukuki Sorumluluk

Hukuki sorumluluk; bir ülke, kuruluş veya bireyin sahip olabileceği yasal sorumluluk, görev veya yükümlülüğü ifade etmektedir. Bir kaza veya bir alanda gözden kaçmış bir maddenin bulunması gibi olumsuz bir durumla ilişkili hukuki sorumluluk normalde kabul edilen politika veya usullere uymama durumu ile ilişkilendirilir.

Saha devri konusunda iyi belgelenmiş, şeffaf, kanıtlara dayalı ve "tüm makul çaba"nın sarf edildiğini gösteren bir yaklaşım, hukuki sorumluluk sorunlarının her seviyedeki karar vericilerin etkili ve uygun kararlar alma konusunda güven sahibi olmalarını sağlayacak şekilde çözümlenmesi için ana mekanizmayı sunar.

Artık risk, teknik olmayan keşif, teknik keşif ve/veya temizleme yoluyla tüm mayın/HKP mevcudiyeti ve riskinin belirlenmesi, tanımlanması ve ortadan kaldırılması için tüm makul çabanın sarf edilmesinden sonra geriye kalan risktir. Artık risk, saha devri sürecinin yetkin kuruluşlar tarafından ve kabul edilmiş usuller ve süreçler takip edilerek uygulanması halinde asgariye indirilir. Artık risk iptal edilen, azaltılan ve temizlenen alanların; olaylar, kazalar veya gözden kaçan maddelere ilişkin kanıtlar açısından izlenmesi yoluyla zaman içinde nicel olarak belirlenebilir. Bu tür bir izlemenin sonuçları saha devri sistemlerine duyulan güvenin sürdürülmesi ve geliştirilmesi gereken alanların belirlenmesi için kullanılır.

MMFO'nun hükümet adına, belirli ölçütler yerine getirildiğinde hukuki sorumluluğun mayın faaliyeti kuruluşundan hükümete veya yerel topluma aktarılması da dâhil olmak üzere hukuki sorumluluk özelliklerini ayrıntılandıran bir politika geliştirmesi önemlidir. Bu politika geliştirilirken aşağıdaki ilkeler geçerli olmalıdır:

a. Mayın/HKP kirlenmesi esasen ve nihayetinde bir ulusal sorumluluktur ve bu nedenle ulusal devlet (veya ilgili milli otorite) tüm alanlarda mayınlardan ve HKP'den etkilenen mağdurlar adına hesap verebilirlik ve hukuki sorumluluk üstlenme sorumluluğuna sahiptir. Bu sorumluluk bilinen alanların yanı sıra bilinmeyen alanları, temizlenmiş ve milli otoriteye veya yerel nüfusa devredilmiş alanları ve aynı zamanda saha devri sürecinin sonucunda iptal edilmiş veya azaltılmış alanları da kapsamaktadır. Yalnızca bir uygulayıcı kurumun doğrudan ve o an için etkilenen alandan sorumlu olması durumunda, bu kurum olanda meydana gelen yaralanmalardan dolayı hukuki sorumluluk sahibi olur. Bu durumda bile bu iddianın geçerliliğinin her olaya özgü olmak üzere kanıtlanması gerekecektir.

b. Saha devri için tasdik edilmiş bir politika; tüm paydaşların "tüm makul çaba" tanımı üzerinde anlaşmaya vardıkları anlamına gelmektedir. Saha devri politikası tasarlanırken bu çabaların tanımlanması ve nicel olarak ifade edilmesi süreci hukuki sorumlulukla ilgili konulardaki uyuşmazlıkların önlenmesine yardım edecektir.

c. MAFAM D.Bşk.lığı tarafından belirlenen saha devri politikasının, ilkelerin ilgililer (insani maksatlı mayın faaliyet kuruluşları) tarafından uygun biçimde uygulanması ve devir sürecinin MAFAM D.Bşk.lığı tarafından kabul edilmesi, keşif veya temizlemeden sonra alandaki mayın/HKP kirlenmesi açısından risk düzeyinin MAFAM D.Bşk.lığı tarafından tarafından hoşgörülebilecek kadar düşük olduğuna karar verildiğini göstermektedir.

d. Daha önceden iptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş alanlarda mayın/HKP kirlenmesi bulunmuşsa, hukuki sorumluluk uyuşmazlıkları prensipte kuruluşların normalde milli standartlarla güvence altına alınmış olan saha devri sürecini ne kadar iyi uyguladıklarına dayanarak çözümlenmelidir. Mayın/HKP kirlenmesinin ortaya çıkması, otomatik olarak kuruluşun hukukten sorumlu tutulması gerektiği anlamına gelmemektedir. Bu hususta MAFAM D.Bşk.lığının yapacağı teknik incelemelerden sonra vereceği karar geçerli olacaktır.

e. İnceleme sonucunda kabul edilen saha devri politikasının uygun biçimde uygulandığı ve dolayısıyla kuruluşun arazinin iptal etme, azaltma ve/veya temizlemeden sonra devretme süreçlerine geçilmeden önce tüm makul çabanın göstermiş olduğu durumlarda, sonradan oluşabilecek ya da ortaya çıkabilecek mayın/HKP kirlenmesi veya kazalar söz konusu olduğunda prensipte kuruluş hukukten sorumlu tutulmayabilir. İncelemelerin gerçekleştirilmesi konusunda ek rehberlik MMFS 10.60'da sunulmuştur.

f. İnceleme sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmışsa, kuruluş prensipte gözden kaçan mayın/HKP'nin neden olduğu kazalardan hukukten sorumlu olacaktır:

(1) Kazanın; kasıtlı veya suç teşkil eden ağır kusur, ağır ihmal, umursamaz kusurlu davranış veya zarar gören birey(ler)in haklarına veya güvenliğine karşı bilinçli, alenen aldırmazlıktan kaynaklanmış olması,

(2) Kuruluşun hatalı saha devri kararına yol açan faaliyetleri gerçekleştirmek için uygun biçimde akredite edilmemiş, ruhsatlandırılmamış, belgelendirilmemiş veya yetkilendirilmemiş olması,

(3) Kuruluşun kasıtlı olarak geçerli ulusal politika veya standartları ihlal etmesi,

(4) Kuruluşun ağır usulsel hatalar yapması veya kabul edilen saha devri kavramından ciddi anlamda sapması.

12. Saha Devrinden Sonraki Faaliyetler

İptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş arazilerin izlenmesi yoluyla ve daha sonradan mayın/HKP kirlenmesi bulunması halinde keşif ve temizleme kaynaklarının kullanılabilir hale getirilmesi yoluyla artık risk büyük ölçüde hafifletilebilir. Mayın/HKP kirlenmesi bulunmuşsa,

uygun araçlar ve şeffaf bir inceleme süreci ile verilecek hızlı bir müdahale kararı kamuoyunun saha devri sürecine duyduğu güvenin kaybolmasını da sınırlayacaktır. MAFAM D.Bşk.lığı hangi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerektiği konusunda açıkça anlaşılır rehber ilkeler sunmaktadır. Bu ilkelerin bir kısmı olabilir:

- a. Yerel toplumların araziyi kullandıklarını ve mayın/HKP kirlenmesi bulunmadığını onaylamak amacıyla; iptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş arazilerin makul bir süre boyunca izlenmesi,
- b. Daha önceden azaltılmış veya temizlenmiş arazilerde bulunan mayın/HKP kirlenmesinin raporlanması ve incelenmesini mümkün kılmak için mekanizmalar geliştirilmesi,
- c. Dokümantasyon ve karar verme sürecinin düzenli olarak gözden geçirilmesi ve ardından saha devri sürecinin iyileştirilmesi için tavsiyeler sunulması,
- d. Mayın faaliyeti araçlarının beklenmeyen mayın/HKP kirlenmesi ile ilgilenmek ve ek keşif gerçekleştirmek için kullanılabilir hale getirilmesi,
- e. Mayın/HKP kirlenmesine ilişkin doğrudan kanıt bulunması halinde daha önceden iptal edilmiş arazinin TETA olarak yeniden sınıflandırılması ve ilgili veri tabanlarının güncellenmesi,
- f. Saha devri kararının temelindeki neden hakkında inceleme başlatılması ve gerekli ise, saha devri politikasının değiştirilmesi,
- g. Arazi ile ilgili olarak artık riski yansıtacak şekilde kısıtlamalar konulması ve/veya önlemlerin belirlenmesi.

13. Sorumluluk ve Yükümlülükler

13.1. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO)

MMFO şunları yapar:

- a. Saha devrine ilişkin ulusal bir politika ve ilgili standartları geliştirmek, bunları gözden geçirmek ve sürdürmek,
- b. Teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizleme gerçekleştirme konusunda yetkin olduklarına dair kuruluşlara akreditasyon sağlamak,
- c. Aşağıdakiler de dâhil olmak üzere saha devri için standartlar ve rehber ilkeler hazırlamak ve yayımlamak:
 - (1) Teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizleme sözleşmeleri ve anlaşmalarına uygulanmak üzere kalite güvence ve kalite kontrol,
 - (2) Saha devri için dokümantasyon,
 - (3) Farklı türlerde pozisyonel veri de dâhil olmak üzere veri toplama için gerekler.
- d. Tehlike kanıtı olup olmadığının incelenmesi için makul çaba düzeylerini belirlemek,
- e. Teknik olmayan keşif veya teknik keşif gerçekleştirildikten sonra patlayıcı tehlikesi olduğuna dair kanıt bulunmadığı durumlarda arazinin iptal edilmesi/azaltılması için kabul edilen ölçütleri belirlemek,
- f. Ulusal mevzuata uygun olarak keşif ve temizleme faaliyetleri yürüten keşif ve temizleme kuruluşları, yerel toplum ve bireyler ile ilgili hukuki sorumluluk hususlarını belirlemek,

g. Saha devri süreci sırasında kullanılan tüm araçların kaydedilen operasyonel kullanımına ilişkin dokümanların tutulması ve gerektiğinde erişime sunulması (kim, ne, nerede, ne zaman),

h. Kanıtların kaydedilmesi ve analiz edilmesi ve de planlama, önceliklendirme ve raporlama sistemlerini desteklemek amacıyla uygun ve etkili bilgi yönetimi sistemlerinin kurulmasını ve sürdürülmesini sağlamak,

i. İptal edilmiş, azaltılmış ve temizlenmiş arazilerle ilgili olarak uygun izleme sistemlerinin kurulmasını sağlamak.

13.2. Mayın Temizleme Kuruluşları

Keşif veya temizleme gerçekleştiren kuruluş şunları yapar:

a. Saha devri faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere akreditasyon almak (Milli Mayın Faaliyet Merkezinden),

b. Keşif ve temizleme konusundaki milli standartlara uymak [Milli standartların olmadığı durumlarda, kuruluş uluslararası mayın temizleme standartlarını (IMAS) veya kendi sözleşmeleri/ anlaşmalarında belirtilen standartları uygular.],

c. Geçerli standartlar tarafından gerekli kılınan gerekli bilgileri toplamak ve kullanıma sunmak,

d. Uygulanabilir olduğu yerde, sahaların, ilgili tüm bilgilerle birlikte takip faaliyetleri gerçekleştiren kuruluşlara resmi devrini gerçekleştirmek,

e. MMFO veya eşdeğer kurumlar tarafından belirtilen dokümantasyonu muhafaza etmek ve erişime sunmak,

f. Arazinin iptal edilmesi, azaltılması veya temizlenmesinden sonra devredilmesine ilişkin tüm kararlarda kadınlar da dâhil olmak üzere etkilenen toplumlarla yakın iştişare içinde olmak.

EKLER :

EK-A (Referanslar)

EK-B (İlgili Uluslararası Belgeler)

EK-C (Saha Devrine İlişkin Semboloji)

EK-A

Referanslar

Aşağıdaki dokümanlar, bu metinde atıf yoluyla bu standardın bir parçası haline gelen hükümler içermektedir. Tarih taşıyan referanslar için, bu yayımların sonraki değişiklikleri veya revizyonları geçerli değildir. Ancak, standardın bu bölümüne dayalı olan anlaşmaların tarafları, aşağıda belirtilen dokümanların en son versiyonlarını uygulama imkânlarını araştırmaya teşvik edilmektedir. Tarih taşımayan referanslar için, atıf yapılan dokümanın en son baskısı geçerlidir. ISO ve IEC üyeleri, hâlihazırda yürürlükte olan ISO ve EN sicil kütüklerini muhafaza etmektedir.

- a. MMFS 04.10 Mayın Faaliyet Terim, Tanım ve Kısaltmaları Sözlüğü,
- b. MMFS 07.30 Mayın Faaliyet Kuruluşlarının Akreditasyonu,
- c. MMFS 07.40 Mayın Faaliyet Kuruluşlarının İzlenmesi,
- d. MMFS 08.10 Teknik Olmayan Keşif,
- e. MMFS 08.20 Teknik Keşif,
- f. MMFS 09.10 Temizlik Gereklere,
- g. MMFS 09.11 Muharebe Sahası Temizliği,
- h. MMFS 05.10 Mayın Faaliyeti Bilgi Yönetimi,
- i. MMFS 08.30 Temizlik Sonrası Dokümantasyon,
- j. MMFS 08.40 Mayın ve HKP Tehlikelerinin İşaretlenmesi,
- k. MMFS 09.50 Mekanik Mayın Temizleme.

Bu referansların en son versiyonu/baskısı kullanılmalıdır. MAFAM, bu standartta kullanılan tüm referansların kopyalarını muhafaza etmektedir. MMFS'nin en son versiyonu/baskısına ilişkin sicil kütüğü MAFAM tarafından tutulmaktadır ve adresinde bulunan MAFAM internet sitesinden erişilebilir. MMFO, işverenler ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, mayın faaliyet programlarına başlamadan önce bunların kopyalarını elde etmelidir.

EK-B İlgili Uluslararası Belgeler

Mayın/HKP kirlenmesi olduğu bilinen veya şüphelenilen alanlarda keşif ve işaretleme gerçekleştirme ve bu alanlardaki mayın/HKP'nin ortadan kaldırılması ve imhası konusunda yasal yükümlülükler içeren üç uluslararası sözleşme bulunmaktadır.

Aşırı Derecede Yaralayan ve Ayırım Gözetmeyen Etkileri Bulunan Belirli Konvansiyonel Silahların Kullanımının Yasaklanması ve Sınırlandırılması Sözleşmesi'nde (Konvansiyonel Silahlar Sözleşmesi) yer alan Değişik Protokol 2 (AP 2) "sivil halkın mayınların, bubi tuzaklarının ve diğer teçhizatın etkilerinden korunması için tüm tedbirlerin alınması"nı gerektirmektedir.

Aynı sözleşmede yer alan Protokol 5, Taraf Devletler'in ve silahlı çatışma taraflarının harp kalıntısı patlayıcıları temizlemek, ortadan kaldırmak veya imha etmek için faaliyette bulunmalarını (madde 3), ve patlayıcı maddelerin kullanımı veya terk edilmesi ile ilgili bilgilerin kayıt altına alınması, alıkoyulması ve aktarılmasını (madde 4) gerektirmektedir. Bu taraflar aynı zamanda sivil halkın (madde 5) ve insani görevler ve kuruluşların korunması için tüm tedbirleri almakla yükümlüdür (madde 6).

Anti Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme'nin (Anti Personel Mayınların Yasaklanması Sözleşmesi veya Ottawa Sözleşmesi) 5'inci maddesi, her bir Taraf Devlet'in "anti personel mayın bulunduğu bilinen veya döşenmiş bulunduğundan kuşkulanan, yetkisi ya da denetimi altındaki bütün alanları belirlemek için elinden gelen her çabayı göstermesini ve bu alanlarda bulunan bütün anti personel mayınlar imha edilinceye kadar sivillerin etkili biçimde bu alanların dışında tutulmalarını temin etmek için, yetkisi ya da denetimi altında bulunan mayınlı alanlardaki bütün anti personel mayınların, en kısa zamanda, çevreleri işaretli, gözetim altında ve çitler ya da başka yöntemlerle korunuyor olmalarını sağlamasını" gerektirmektedir. Sözleşme; Taraf Devletler'den her birinin "yetkisi ve denetimi altındaki mayınlı alanlarda yer alan anti personel mayınlarını imha etmesini veya imha edilmesini sağlamasını" gerektirmektedir. "Mayınlı alan" tanımı, "mayınların mevcudiyeti veya mevcudiyetinden kuşkulandırılması nedeniyle tehlikeli olan alan" olarak yapılmıştır.

Kargo Mühimmat Sözleşmesi'nin 4'üncü maddesi, Taraf Devletler'den her birinin "harp kalıntısı kargo mühimmatın yarattığı tehlikelere ilişkin keşif, değerlendirme ve kayıt işlemleri gerçekleştirilmesini... kargo mühimmat tarafından kirletilmiş alanları belirlemek için her çabayı göstermesini, sivillerin etkili biçimde bu alanların dışında tutulmalarını temin etmek için [ve] ... kargo mühimmat kirlenmesi bulunan alanlardaki harp kalıntısı kargo mühimmatın tamamının temizlenmesini ve imha edilmesini sağlamak için yetkisi ya da denetimi altında bulunan alanların çevreleri işaretli, gözetim altında ve çitler ya da başka yöntemlerle korunuyor olmalarını sağlamasını"nı gerektirmektedir. Sözleşme, kargo mühimmat kirlenmesi bulunan alanı "harp kalıntısı kargo mühimmat içerdiği bilinen veya kuşkulanan bir alan" olarak tanımlamaktadır.

2008 yılında, Anti Personel Mayınlarının Yasaklanması Sözleşmesi'ne taraf olan Devletler, "Taraf Devletler'in anti-personel mayını bulunduğundan kuşkulanan alanların daha hızlı biçimde ve daha yüksek bir güven düzeyiyle devredilmesi amacıyla yeni geliştirilen uygulamalı yöntemlerin bulunduğu yelpazenin tamamından faydalanmalarının değerini kabul etme konusunda" Taraf Devletler'i, uygun şekilde, *madde 5'in tam, etkili ve uygun biçimde uygulanmasını sağlamak için mevcut tüm yöntemlerin kullanılması* başlıklı bir belgede yer alan tavsiyeleri uygulama konusunda teşvik etmeyi kabul etmiştir.

Bu tavsiyeler şu şekildedir:

➤ Taraf Devletler daha önceden mayınlı bir alanın bir parçası olarak belirlenmiş ve raporlanmış bir alanın değerlendirilmesi ve uygun olduğunda devri için yürütülebilecek üç temel eylem bulunduğunu kabul eder, bunlar; teknik olmayan keşif, teknik keşif ve temizlemedir.

➤ Mayınlı alanların uygun, etkili ve güvenli biçimde devrini sağlamak için, 5'inci maddeyi uygulama sürecinde olan Taraf Devletler saha devri için mevcut bulunan temizlemeye ek tüm yöntemleri gerektiğçe kullanan ulusal planlar geliştirme konusunda teşvik edilmektedir.

➤ Taraf Devletler, daha önceden raporlanmış mayınlı alanların durumunda meydana gelen değişikliklere ilişkin bilgileri etkili biçimde yönetebilmek için gereken tüm adımları atma ve bu tür durum değişikliklerine ilişkin olarak diğer Taraf Devletler ve kendi ülkelerindeki ilgili toplumlarla iletişim kurma konusunda teşvik edilmektedir.

➤ 5'inci madde kapsamında süre uzatılması talebi hazırlayan Taraf Devletler, madde 5.4 (d)'ye uygun olarak, talep edilen uzatma süresi sırasında yükümlülüklerin yerine getirilmesi için temizleme ve diğer saha devri yöntemlerinin nasıl uygulanacağını gösterilmesinin bu taleplerine eklenmesi konusunda teşvik edilmektedir.

➤ Mayın faaliyetlerine yardım sağlayan Taraf Devletler, verilen desteğin mayınlı alanların yeniden değerlendirilmesi ve devri için tüm faaliyetlerin uygulanışını kolaylaştırmasını sağlamalıdır.

➤ Nasıl ki pek çok Devlet mevcut uluslararası en iyi uygulamalara dayanarak temizleme ve teknik keşif için ulusal politikalar ve standartlar belirlemişse, bu devletler aynı zamanda bu tür uygulamaları uygun olduğu yerlerde arazinin teknik olmayan şekilde devri için de gözlemlene ve uygulama konusunda da teşvik edilmektedir.

➤ Arazinin yeniden değerlendirilmesi ve teknik olmayan yollarla devrine ilişkin ulusal politikalar veya standartlar geliştirilirken, Taraf Devletler'in şu ilkeleri dikkate alması önerilmektedir: Mayınlı alanların belirlenmesi için bir resmi, iyi belgelenmiş ve kayıt altına alınmış bir süreç; arazinin yeniden sınıflandırılması için iyi tanımlanmış ve objektif ölçütler; karar verme süreçlerinde yüksek düzeyde toplum katılımı ve kabulü; saha devrinden önce devredilmesi için resmi bir süreç; devir gerçekleştirildikten sonra sürekli bir izleme mekanizması; hukuki sorumluluk hususlarını ele alan resmi bir ulusal politika ve süreç tanımlanırken kullanılmak üzere ortak terminoloji.

➤ Taraf Devletler arazinin tekrar değerlendirilmesi ve teknik olmayan yollarla devrinin, bu belgede vurgulanan temel ilkeleri içeren yüksek kalitedeki ulusal politikalar ve standartlara uygun olarak gerçekleştirildiğinde, madde 5.1'in uygulanması açısından bir kısa yol olmadığını, aksine daha çok bir zaman mayınlı alan olduğuna karar verilen alanların güvenilir biçimde daha uygun şekilde devri, için bir yol bulunduğunu kabul eder.

Benzer biçimde, 2011 yılında, **Kargo Mühimmat Sözleşmesi**'nin Taraf Devletleri, "Taraf Devletler'in harp kalıntısı kargo mühimmat bulunduğu alanların hızlı biçimde ve yüksek bir güven düzeyiyle devri amacıyla uygulamalı yöntemlerin bulunduğu yelpazenin tamamından faydalanmalarının değerini kabul etme konusunda", Taraf Devletler'i, uygun şekilde, *madde 4'ün etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için mevcut tüm yöntemlerin kullanılması* başlıklı bir belgede yer alan tavsiyeleri uygulama konusunda teşvik etmeyi kabul etmiştir.

Bu tavsiyeler şu şekildedir:

➤ Taraf Devletler, kargo mühimmatın insani etkilerinin azaltılması, üretken biçimde kullanılmak üzere etkilenen arazilerin toplumlara iade edilmesi ve Sözleşme'nin 4'üncü maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini etkili biçimde yerine getirmek için, harp kalıntısı kargo mühimmatın belirlenmesi ve ortadan kaldırılmasını amaçlayan tüm mevcut ve etkili tedbirlerin uygulamaya konulması gerektiğini kabul etmektedir.

- Taraf Devletler daha önceden kirlenme bulunduğundan kuşkuyla bir alanın bir parçası olarak belirlenmiş ve raporlanmış bir alanın değerlendirilmesi ve uygun olduğunda devri, için yürütülebilecek üç temel eylem bulunduğunu kabul eder: Teknik olmayan keşif ile teknik keşif ile ve temizleme ile.
- Harp kalıntısı kargo mühimmatın kendine özgü özellikleri dikkate alındığında, bu tedbirler pek çok durumda mayınlar ve diğer HKP türleri için uygulananlardan farklı olacaktır.
- Taraf Devletler, kargo mühimmattan etkilemiş arazilerin tanımlanması ve ardından devri konusundaki yaklaşımlarını gözden geçirme ve eğer gerekliyse, özel durumları için en uygun sisteme karar vermek amacıyla bu belgede sunulan tavsiyeleri dikkate alarak yöntemlerini değiştirme konusunda teşvik edilmektedir.
- Taraf Devletler, henüz yaPAMamışlarsa, Uluslararası Mayın Faaliyeti Standartları'na uygun olarak, kargo mühimmata ilişkin etkili keşif ve temizleme gerçekleştirilmesi için saha devri yöntemleri ve tekniklerini ayrıntılandıran Milli Mayın Faaliyet Standartları geliştirme konusunda teşvik edilmektedir.

EK-C

Saha Devrine İlişkin Semboloji

Saha devri süreci, tehlikeli alanların üretken biçimde devrini hedefleyen bir dizi faaliyet gerçekleştirilen coğrafi alanlarla ilişkilendirilmektedir. Mayın faaliyetinin özünde coğrafi olmasından dolayı, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) saha devrine ilişkin verilerin yönetilmesi ve analizinde önemli bir rol oynamaktadır. Planlama, önceliklendirme, raporlama ve izleme süreçleri için kanıtlara dayalı karar vermeyi kolaylaştırmaktadır. Haritalarda coğrafi dil olarak hizmet veren, anlaşılması kolay kartografik semboller saha devri sürecine ilişkin açıkça anlaşılır ve standartlaştırılmış bir temsil sağlamaktadır. Bu nedenle keşif ve temizleme operasyonlarında tutarlılık, etkililik ve güvenliği teşvik etme açısından oldukça faydalıdır.²

Saha devri sembolojisi, öncelikli arazi ve faaliyet niteliği değerlerini temsil ederek saha devri sürecine ilişkin temel bilgi gereklerini dikkate almaktadır. Farklı arazi değerlerini görselleştiren 12 nokta sembol ve 8 çokgen sembol ve aynı zamanda mayın faaliyeti değerlerini gösteren 13 nokta sembol aşağıdaki tabloda listelenmiştir. 07.11/01-2015 tarih ve sayılı Teknik Not, sembolojinin geliştirilmesinde kullanılan yöntem ve tasarım hususlarına ilişkin ayrıntılı açıklama ve aynı zamanda aşağıdaki sembollerin CBS ürünlerine nasıl uygulanacağına dair rehberlik sunmaktadır.

Saha devrine ilişkin yeni semboller, IMSMA [Tr: “Mayın Faaliyeti Bilgi Yönetim Sistemi (MFBYS)”], ArcGIS Desktop, ArcGIS Online, Google Earth ve diğerleri gibi farklı masaüstü ve İnternet uygulamalarında kullanılmak üzere, farklı CBS formatlarında indirilebilir (stil dosyaları ve doğru yazıtipi dosyaları). Nokta sembollerinin resim URL'leri ve çokgen sembollerin ayrıntılı açıklamaları IMSMA (Tr:“MFBYS”) Wiki sayfasında bulunabilir. Kültürler arasında renklerin farklı anlamlara sahip olmasından dolayı sembol tasarımlarında renk konusunda esnekliğe izin verilmektedir. (<http://mwiki.gichd.org/IM/Symbology>).

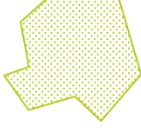
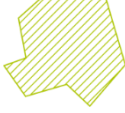
Özellik	Nitelik	Değer	Sembol	Fonksiyon
Arazi	Sınıflandırma ³	TETA		TETA'nın büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol.
				TETA'nın küçük ölçekli haritadaki yerini gösteren nokta sembol.
		ŞTA		ŞTA'nın büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol.
				ŞTA'nın küçük ölçekli haritadaki yerini gösteren nokta sembol.

² Kostelnick, J.C., Dobson, J.E., Egbert, S.L., Dunbar, M.D. (2008) “Cartographic Symbols for Humanitarian Demining.” [İnsani Mayın Temizleme için Kartografik Semboller], In *The Cartographic Journal*, Vol. 45, No.1, p. 19

³ Arazi sınıflandırma değerleri pek çok mayın faaliyeti aktörü tarafından kullanılan trafik ışıkları renk kodlamasını izlemektedir.

Özellik	Nitelik	Değer	Sembol	Fonksiyon
Arazi	Durum ⁴	Açık		Açık bir tehlikenin (TETA veya ŞTA) büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol. Tehlike raporlanmıştır fakat alanı azaltmak veya temizlemek için faaliyette bulunulmamıştır.
				Açık bir tehlikenin (TETA veya ŞTA) küçük ölçekli haritadaki yerini gösteren nokta sembol. Tehlike raporlanmıştır fakat alanı azaltmak veya temizlemek için faaliyette bulunulmamıştır.
		Çalışma Yapılıyor		Üzerinde çalışılan bir tehlikenin (TETA veya ŞTA) büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol. Tehlikenin azaltılması veya temizlenmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
				Üzerinde çalışılan bir tehlikenin (TETA veya ŞTA) küçük ölçekli haritadaki yerini gösteren nokta sembol. Tehlikenin azaltılması veya temizlenmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
		Kapalı		Kapatılmış/ azaltılmış bir arazinin büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol.
				Kapatılmış/azaltılmış bir arazinin küçük ölçekli haritadaki yerini gösteren nokta sembol.

⁴ Arazi durumu değerleri pek çok mayın faaliyeti aktörü tarafından kullanılan trafik ışıkları renk kodlamasını izlemektedir.

Özellik	Nitelik	Değer	Sembol	Fonksiyon
Arazi	Saha Devri Ürünü	İptal Edilmiş	 	Teknik olmayan keşif yoluyla iptal edilmiş bir arazinin büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol. Devredilmiş sahanın küçük ölçekli haritadaki yerini gösteren nokta sembol. Bu ölçekte iptal edilmiş, azaltılmış veya temizlenmiş araziler arasında fark yoktur.
		Azaltılmış	 	Teknik keşif yoluyla azaltılmış bir arazinin büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol. Yukarıya bakınız.
		Temizlenmiş	 	Temizleme yoluyla temizlenmiş bir arazinin büyük ölçekli haritadaki yerini gösteren çokgen sembol. Yukarıya bakınız.
	Kirlenme Türü	Anti Personel Mayını (APAM)		Anti personel mayını tarafından kirlenilmiş bir tehlike yerini gösteren, anti personel mayını simgeleyen nokta sembol.
		Anti Tank Mayını (ATM)		Anti tank mayını tarafından kirlenilmiş bir tehlike yerini gösteren, anti-tank mayını simgeleyen nokta sembol.
		Patlamamış Mühimmat (PM)		Tek bir patlamamış mühimmat (PM) maddesinin veya daha fazla sayıda PM içeren tehlikeli bir alanın yerini gösteren, yere saplanmış bir havanı simgeleyen nokta sembol.
		Kargo Mühimmat		Kargo mühimmat tarafından kirlenilmiş tehlike yerini gösteren, daha küçük bombacıklar bırakan patlayıcı bir silahı simgeleyen nokta sembol.
		Terk Edilmiş Mühimmat (TEM)		TEM yerini gösteren, düzgün biçimde üst üste dizilmiş üç havanı simgeleyen nokta sembol.
		Diğer / Bilinmeyen		Bilinmeyen patlayıcı maddeler tarafından kirlenilmiş tehlike yerini gösteren, yerde bir kare ve içinde bir soru işareti şeklinde gösterilen nokta sembol.

Özellik	Nitelik	Değer	Sembol	Fonksiyon
Faaliyet	Tür	EOD Noktası Görevi		Patlayıcı madde(ler)in imha faaliyetlerinin yerini gösteren, siyah arka plan üzerinde beyaz nokta ile gösterilen nokta sembol.
		Teknik Olmayan Keşif		Teknik olamayan keşif faaliyetinin yerini gösteren, bir not panosu ve kalem simgeleyen nokta sembol.
		Teknik Keşif		Teknik keşif faaliyetinin yerini gösteren, bir alandaki çizgileri simgeleyen nokta sembol.
		Temizleme		Temizleme faaliyetinin yerini gösteren, yerde bir çukur ve bu çukuru gösteren bir oku simgeleyen nokta sembol.
	Yöntem	Mekanik		Mekanik yöntemler kullanılan faaliyetlerin yerini gösteren, mayın temizleme makinesi çarkını simgeleyen nokta sembol.
		Elle		Mayın temizleme görevlileri tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin yerini gösteren, kara mayınları arayan bir mayın temizleme görevlisini simgeleyen nokta sembol.
		Hayvan ile		Eğitilmiş hayvanlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin yerini gösteren, bir köpek ve fareyi simgeleyen nokta sembol.
	Durum ⁵	Planlı		Planlanmış bir faaliyetin yerini gösteren nokta sembol.
		Devam Eden		Devam eden bir faaliyetin yerini gösteren nokta sembol.
		Tamamlanmış		Tamamlanmış bir faaliyetin yerini gösteren nokta sembol.
	Mekânsal Boyut	Yüzey		Yüzeyde temizlik faaliyetinin yerini gösteren, yere doğrultulmuş bir üçgeni simgeleyen nokta sembol.
		Yüzey Altı		Yüzey altındaki temizlik faaliyetinin yerini gösteren, yerin içinde bir üçgeni simgeleyen nokta sembol.
	İşaret Türü	Kanıt İşareti		Doğrudan veya dolaylı kanıt işaretlerini gösteren, büyüteci simgeleyen nokta sembol.

⁵ Faaliyet durumu değerleri pek çok mayın faaliyeti aktörü tarafından kullanılan trafik ışıkları renk kodlamasını izlemektedir.

Değişiklik Kaydı

MMFS Değişiklik Yönetimi

MMFS serisi standartlar, üç yılda bir resmi olarak gözden geçirilmektedir. Ancak bu kural, operasyonel güvenlik ve verimlilik nedenleriyle veya editoryal amaçlarla, üç yıllık dönem içinde değişiklik yapılmasını önlemez.

Bu MMFS dokümanına değişiklikle yapıldıkça, her değişiklik numaralandırılır, tarihi ve ayrıntılarıyla aşağıdaki çizelgeye kaydedilir. Değişiklik ayrıca, “değişiklik no. 1’i içerir” vs. tabirinin baskı tarihinin altına dâhil edilmek suretiyle MMFS’nin kapak sayfasında da gösterilir.

Her MMFS’nin resmi gözden geçirmesi tamamlandığında yeni baskı yayımlanabilir. Yeni baskının tarihine kadar yapılan değişiklikler ise, yeni baskıya dâhil edilir ve değişiklik çizelgesinden silinir. Değişikliklerin kaydı yeniden başlatılır ve yeni bir gözden geçirmeye kadar sürdürülür.

En son değiştirilmiş olan MMFS, (<https://msb.gov.tr/Mafam>) adresine yüklenmiş olan versiyondur.

No	Tarih	Değişiklik Ayrıntıları
1	10.05.2019	3. bölümde “Temizlik” kavramı
2	10.05.2019	5.4. bölüme EYP ve bubi tuzağı eklendi.
3	10.05.2019	5.4.e bağlı olarak MFBYS açıklaması eklendi.
4	10.05.2019	7. bölüme “yerel paydaşlar” eklendi.
5	10.05.2019	Arazi indirgeme yerine Saha Devri ifadesi kullanıldı.
6	10.05.2019	İndirgenmiş Arazi yerine Azaltılmış Arazi ifadesi kullanıldı.
7	25.03.2021	Önsöz değişti.
8	06.05.2022	Tavsiye ifadeleri olan -meli, -malı ifadeleri değişmiş olup editoryal olarak genel düzenleme yapılmıştır.
9	18.11.2025	“Tüm Makul Çaba” konu başlığının kapsamı genişletilmiştir.
10	18.11.2025	“İptal edilmiş, Azaltılmış ve Temizlenmiş Alanlara Güven” konu başlığının kapsamı genişletilmiştir.